

Épületinformatika

Előadás

Iváncsy Tamás

Villamos Energetika Tanszék
Nagyfeszültségű Technika és Berendezések Csoport

Buszhozzáférési eljárások

A buszhozzáférési eljárás során eldől, hogy melyik eszköz használhatja a buszt információ küldésére.

Buszhozzáférési eljárások fajtái:

- Irányított
  - Master–Slave
  - Vezérjeles (token)
- Véletlenszerű
  - CSMA/CD
  - CSMA/CA

Irányított buszhozzáférési eljárások

Master–Slave

Van egy eszköz, a **Master**, aki irányítja, hogy a több **Slave** modul közül melyik férhet hozzá a buszhoz. Adat küldés legtöbbször csak a Master felé történik, aki azt szükség esetén továbbítja. Biztosított, hogy a Master adott időn belül lekérdezi a Slave eszközöket.

Vezérjeles

Amelyik eszköz birtokolja a vezérjelet (token-t), az kommunikálhat a buszon. Az adó a vezérjelhez fűzi az adatot, amit a címzett kiolvas, majd az adó ismét kiveszi belőle. Adatot csak akkor lehet a vezérjelhez fűzni, ha az üres.

Véletlenszerű buszhozzáférési eljárások

Eseményvezérelt buszhozzáférés: az eszközök a busz forgalmától és az eseményektől függően próbálnak adni. Igény esetén figyelik a buszt és várnak az adási lehetőségre.

CSMA:Carrier Sense Multiple Access

CSMA kommunikáció lépései:

- 1 Busz figyelése, várakozás a szabad buszra
- 2 Szabad busz esetén adás megkezdése
- 3 Ütközés esetén adás felfüggesztése, várakozás véletlen ideig
- 4 Vissza az 1. lépésre

CSMA

Collision Detection

Az adni próbáló készülékek felismerik az ütközést. Ezt úgy tudják megtenni, hogy figyelik a buszt, hogy az általuk adni kívánt jelsorozat jelenik-e meg rajta. Ütközés esetén az adás megszakítása és várakozás.

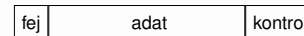
Collision Avoidance

Az adni próbáló készülékek itt is figyelik az ütközést, de egy mindenképpen helyesnek fogja találni a megjelenő adatot. Ilyen például RZ kódolással egyszerűen megvalósítható. Az elsőbbség attól függ, hogy milyen biteket adnak az eszközök.

Keret (frame)

Eszközök közötti kommunikáció alap egysége. Adott, hogy mely része az adat. Az adaton kívül tartalmazza a forrás és a cél eszköz azonosítóját is.

- > Fej
  - címek
    - forrás cím
    - cél cím
  - vezérlő információk
    - hossz (adatmennyiség)
    - prioritás
    - üzenet típus (parancs / információ)
    - ismételt / nem ismételt
- > Adat
  - hasznos adat
- > Kontroll
  - hosszparitás
  - hiba detektálása esetleg javítása

Szimmetrikus / Aszimmetrikus busz

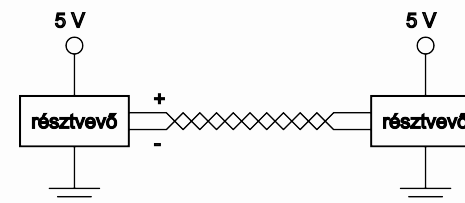
Sodort érpáros átvitelnél a viszonyítási potenciált adja meg

- Szimmetrikus: földfüggetlen
- Aszimmetrikus: viszonyítási pont a földpotenciál

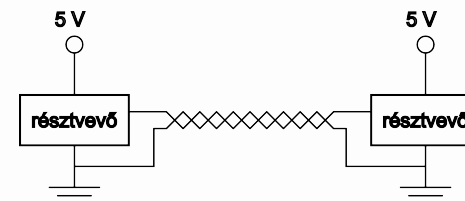
Zavarérzékenység: Közös módusú zavarokat a szimmetrikus átvitel kiküszöböli, míg az aszimmetrikus nem.

Szimmetrikus / Aszimmetrikus busz

szimmetrikus

aszimmetrikus

OSI referencia modell

OSI: Open System Interconnection

- 1 Fizikai réteg
bitek fizikai megjelenése, feszültségszint, stb.
- 2 Adatkapcsolati réteg
buszhozzáférés, hibátlan adatátvitel, paritásbit, szinkronizálás
- 3 Hálózati réteg
üzenetek útvonalának kijelölése
- 4 Szállítási réteg
címezés
- 5 Kapcsolati réteg
kommunikációs kapcsolat felvétele (alkalmazások között)
- 6 Megjelenítési réteg
egységes nyelv az alkalmazások közötti kommunikációra
- 7 Alkalmazási réteg

Buszrendszerek összehasonlítása

Összehasonlított buszrendszerek:

- LonWorks
- Profibus
- CAN
- Interbus
- Schrack
- LCN
- Instabus EIB (KNX)
- BACnet
- KNXnet

LonWorks

- Épületfelügyeleti buszrendszer
- Amerikai fejlesztésű
- Sokoldalú, akár folyamatirányításra is alkalmas
- egyenrangú kommunikáció
  - predictive p-persistent CSMA/CD buszhozzáférés
- Nyílt rendszer, a protokoll bárki számára hozzáférhető
- Címezés:
  - Neuron ID (fizikai cím): gyártó által adott
  - Készülék cím: programozó adja (domain.subnet.node)
  - Csoportos címezés
  - Broadcast

Profibus

- Európai fejlesztésű
- Elsősorban folyamatautomatizálásra
- Profibus PA (Process Automation)
  - szigorúbb hibajavítási követelmények
  - nagyobb megbízhatóság
  - feltételezetten több zaj
- Profibus DP általános célú
- Profibus FMS DP-vel azonos csatornán másik protokoll párhuzamos kommunikációra
- Master–Slave kommunikáció logikai token-nel
- Lineáris topológia
- Nyílt rendszer

CAN (Controller Area Network)

- Elsősorban gépjárművek vezérlésére használják
- Használják folyamatirányításra és liftek vezérlésére is
- Buszhozzáférés CSMA/CA
- Adatátviteli sebesség szegmens hosszától függ
  - 1 km ← 50 kbit/s
  - 40 m ← 1 Mbit/s
- Címzés az üzenet tartalma alapján (11 vagy 29 bites azonosítók)
- Broadcast és Multicast könnyen megvalósítható

Interbus

- Elsősorban folyamatirányításra használják
- Gyűrű topológia
- 2 érpár megy a kétirányú forgalomhoz
- Master–Slave buszhozzáférés
  - Master hozza létre a keretet
  - Minden Slave-nek megvan a keretben a saját adatának a helye
  - Nincsen szokásos címzés
- 500 kbit/s adatátviteli sebesség
- maximálisan 13 km egy busz szegmens
- minden egység erősíti a jelet (repeater-ként üzemel)

Schrack

- Épületfelügyeletre fejlesztették ki
- 4 vezetékes buszrendszer
- Külön táp és külön adat
- Szimmetrikus adatátvitel
- Master–Slave elvű
  - PLC a központi egység
  - programkód kell a programozáshoz
- Jól elkülöníthető a 3 szint (terepi, automatizálási, menedzsment)
- Központi intelligenciájú, központosított rendszer
- Fa struktúrájú
- Nem nyílt rendszer

LCN (Local Control Network)

- Épületautomatizálásra fejlesztették ki
- Német fejlesztésű
- Elosztott intelligenciájú
- Az adatátvitel a nulla és fázisvezető mellé telepített harmadik 1,5 mm-es vezetőkön zajlik, a nulla vezető közös
- A tápellátáshoz nem kell külön tápegység, az erősáramú hálózatról történik
- Fa topológiájú rendszer
- Szegmenshossz maximum 1 km, 250 eszközzel, adatátviteli sebesség 9600 bit/s
- Szegmenscsatolókkal 120 szegmens kapcsolható, szegmensbusz adatátviteli sebessége 2500 kbit/s
- Parancs orientált működés

Instabus EIB (KNX)

- Átviteli közeg:
  - sodort érpár
  - rádiós átvitelnél
  - PLC (Power Line Telecommunication)
- FM modulációt használ (FSK)
- Az átviteli közeg nem zavar érzéketlen
- Maximális adatátviteli sebesség 1200 bit/s
- Tápellátásnál zavarcsűrés kell

BACnet

- Nincsen definiálva a fizikai réteg
- Épületfelügyeletre fejlesztették ki
- Elsősorban menedzsment és automatizálás a cél
- Különböző rendszerek összekötése LAN hálózaton keresztül

KNXnet

- Hasonló a BACnet rendszerhez
- A készülék darabszám korlát kiküszöbölésére találták ki
- LAN hálózatot használ a nagyszámú eszköz erősen megnövekedett kommunikációjára
- Nincsen fizikai réteg definiálva
- A buszrendszer és a LAN közé átjárók kellene

További buszrendszerek

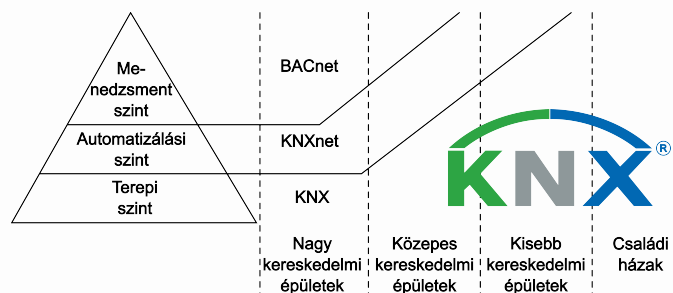
A teljesség igénye nélkül:

- BITBUS
- FieldBus Foundation
- DIN – Messbus
- WorldFIP

Épületek és menedzsment

Nincsen éles határ a terepi, automatizálási és menedzsment szintek között.
Minél kisebb az épület, annál magasabb szinteket lehet megvalósítani az KNX / EIB rendszerrel.

Köszönöm a figyelmet!

